

[Automatisk tekstet av Autotekst med NB Whisper. Kan inneholde feil.]

[SPEAKER_00]

Du lytter nå til en podcast fra Universitetet i Stavanger.

[SPEAKER_01]

Hei og velkommen til første episode av podcasten 'Paragrafprat'.

Dette er en podcast hvor vi over en kopp kaffe eller te tar en prat med jurister eller rettsvitenskapsstudenter som kan fortelle om juridiske temaer, karriere eller andre tips og triks innen jussen.

Mitt navn er Lene Solesvik, og i dag skal vi snakke om fusk.

Når vi som studenter semesterregistrerer oss hvert semester, må vi krysse av for at vi har lest og forstått ulike reglement, herunder reglement om fusk og kildebruk.

Flere studenter har uttalt at de likevel er urolige for at de skal bli tatt for plagiat eller fusk uten at det var intensjonen.

Til og med statsråder syns at dette har vært litt vanskelig.

Dette er bundet nok ut i at man er litt usikker på hva det skal til før det kan anses som fusk.

Med meg i studio i dag har jeg Anne Dahle Myhre, som jobber som juridisk rådgiver med utdanningsavdeling her på Universitetet i Stavanger.

Her driver hun bl.a.

med saksbehandling av fuskesaker.

Hun kan da gjerne gi oss litt mer informasjon som kan gjøre studenter tryggere i eksamenssituasjonen når det gjelder fusk.

Velkommen i studio, Anne, og takk for at du vil være med på en liten samtale med oss i dag. Vi kan gjerne begynne bare rett på.

Hva er egentlig fusk?

[SPEAKER_00]

Jo, det er jo et godt spørsmål.

Først og fremst vil jeg gjerne si takk for at jeg fikk komme i dag, og for introduksjonen.

Og så kan jeg si at fusk er jo en samlebetegnelse på handlinger som strider med eksamensreglementet.

I det dagligdagse er man gjerne mer kjent med begrepet juks.

Men juks er gjerne noe som er gjort med vilje.

Mens fusk krever egentlig ikke at det er gjort med vilje.

Så derfor bruker man begrepet fusk fordi det er mer omfattende og dekkende begrep.

Dette begrepet ble jo introdusert i universitets- og høyskoleloven paragraf 12-4.

Og da står det altså hvilke reaksjoner fusk kan ha, da.

Men det står egentlig ingenting om hva fusk er.

Så det er egentlig opp til hver enkelt institusjon å nærmere regulere hva fusk er.

Så i vår institusjon så har vi forskrift om studier og eksamen ved Universitetet i Stavanger.

Den kaller vi eksamensforskriften.

Og der har vi lista opp ulike handlinger som vi anser som fusk ved Universitetet i Stavanger.

Og det er blant annet å ha ulovlige hjelpemidler tilgjengelig, det er plagiat, og så er det ureglementert samarbeid, da, egentlig de handlingene som vi anser som fusk.

[SPEAKER_01]

Så hva innebærer det?

Altså, det er jo spesielt dette med plagiering, tenker jeg.

Du sa òg litt innledningsvis at du kanskje på en måte har gjort det med vilje.

Det står gjerne ofte i regelverket at det må være med forsett eller at det må være uaktsomt. Hva ligger i det?

[SPEAKER_00]

Nå er vi over i vilkårene for fusk.

Da er det to kumulative vilkår.

Kumulative vil si at begge to må være oppfylt for at det skal anses som en fuskehandling.

Det er da det objektive vilkåret vi har, og så har vi et subjektivt vilkår.

Det objektive vilkåret er jo at handlingen objektivt sett må kunne anses som fusk, uavhengig av subjektiv skyld.

Så det kan f.eks.

være at hvis det er tillatt med hjelpemidler på eksamen, og du har tatt med deg et notatark på denne eksamen, så er jo ikke det objektivt sett fusk, fordi det er et lovlig hjelpemiddel.

Et annet eksempel kan være at det står at kalkulator er tillatt ved en eksamen.

Men hvis du da tar med deg en programmerbar kalkulator, så tenker du kanskje at dette er ikke objektivt sett fusk.

Fordi kalkulator er jo et tillatt hjelpemiddel på eksamen.

Det sto det jo.

Men hvis du hadde vært litt mer nøye og lest eksamensforskriften, eller på UiS sin nettside, så står det at programmerbar kalkulator kun er tillatt hvis det er spesifikt angitt.

Så da er jo det å ta med seg en programmerbar kalkulator likevel objektivt sett da fusk.

Så det er litt, altså eksempler på hva som er objektivt sett ... Eller det objektive vilkåret, da.

Og så er det det subjektive vilkåret.

Det handler jo om skyld.

At du må enten handle forsettlig eller grovt uaktsomt.

Grov uaktsomhet, det innebærer at du må ha foregått ... Altså en kvalifisert klanderverdig opptreden eller handling som gir grunn for sterke bebreidelser for mangel på aktsomhet.

Det det egentlig betyr, da, at det er gjort en handling som er ganske kritikkverdig, da.

Og at du ikke har handla i tråd med det som kan kreves av deg.

Det er egentlig det det betyr.

Litt sånn vanskelig formulert, kanskje.

Forsett handler jo om at man har gjort noe med viten og vilje, altså at man har gjort det bevisst.

Det handler ikke om å ha en intensjon.

Så det vil si at hvis du f.eks.

har tatt et direktesitat, og så har du henvist det med bare ...
å sitere på slutten av setningen og ikke markert de sitattegn, da kan man si at dette har du gjort bevisst.

Men du har gjerne ikke hatt en intensjon om å fuske.

Men du vil fortsatt ha 'fortsett'.

Ja, nemlig.

Så det er da fortsettelseskravet, da.

Det er ikke så lenge siden så hadde vi en sak i Nemnd for studentsaker.

Det er de som fatter beslutningene i disse fuskesakene.

Hvor de delte seg i to angående skyldspørsmål.

Et flertall og et mindretall.

Hvor flertallet mente at studenten hadde fuska med forsett, mens mindretallet bare mente at det var grov vaksomhet, da.

[SPEAKER_01]

Hva er forskjellen, kan du si, hvis man blir idømt at det er forsett i forhold til uaktsomt?

[SPEAKER_00]

Nei, altså, det blir jo først og fremst gjerne på reaksjonen, da.

At det er en mildere reaksjon ved grov uaktsomhet enn det er ved forsett.

Altså, hvordan man reagerer, da, er jo egentlig det det har konsekvenser for.

[SPEAKER_01]

Og hva er konsekvensene som man kan få for å fuske på eksamen?

[SPEAKER_00]

Det er lista opp i universitets- og høyskoleloven, paragraf 12-4.

Og da er det to ulike reaksjoner.

Det er annullering av eksamen, og så er det utestenging.

Og så er det normale at man ved forsett ... Altså man har fiska ved forsett, så er det normale at man får eksamen annullert og utestenging i to semestre.

Og så ved grov uaktsomhet så er den normale reaksjonen annullering og utestenging i ett semester.

[SPEAKER_01]

Hvis man blir utestengt, så er det ikke bare fra Universitetet i Stavanger, men fra alle universiteter og høyskoler?

[SPEAKER_00]

Ja, det stemmer.

Det blir registrert i et nasjonalt register.

Så du blir utestengt fra alle universiteter i hele landet.

[SPEAKER_01]

Så det er all grunn til å ha skjerpa fokus når det gjelder kildebruk og plagiat?

Absolutt.

Hvilke typetilfeller blir sendt til dere når det gjelder mistanke om fusk?

Dere får jo inn flere saker.

Er det noen gjengangere i disse som kommer inn til dere?

[SPEAKER_00]

De vanligste sakene går på plagiat.

Det er ofte mangel på kildeanvisning.

Og så har det ... Og det er fort med på hjemmeeksamen, da.

På skoleeksamen så er det mange saker som handler om ulovlig hjelpemiddel.

Fort at man har tatt med seg, eller at det ligger et notatark på pulten som man ikke hadde lov å ha.

I det siste så har det òg vært veldig mange saker som går på kunstig intelligens.

Det er jo en ny og vanskelig problemstilling.

[SPEAKER_01]

Ja, for det er en vanskelig problemstilling.

Hvordan forholder nemnda seg til det?

[SPEAKER_00]

Nemnda var jo kanskje litt varsom, og er fortsatt det, da.

Fordi det er ganske vanskelig å bevise at noen har ...

Fuske ved ulovlig bruk av kunstig intelligens.

Si at alle hjelpemidler er tillatt ved en eksamen.

Så er jo ChatGPT òg et tillatt hjelpemiddel, eller kunstig intelligens.

Så det at man bruker det, bør man gjøre, det er et nyttig verktøy.

Men det å påvise at en student kun har gjort noen bearbeidelser med teksten sjøl, kun fått roboten til å skrive hele teksten for ham, det er ganske vanskelig å bevise.

Så det kreves jo ganske ... Eller det er høye beviskrav i disse sakene i forhold til andre saker.

[SPEAKER_01]

Ja, for det er jo snakk om ulovlig bruk av ... Lovlig bruk er tillatt.

Nettopp.

Så har det vært litt sånne problemstillinger, noe som har vært oppe i rettsapparatet òg, det som gjelder selvplagiat, altså at du egentlig bruker noe du har skrevet før, inn i en ny tellende besvarelse.

Er det fusk?

[SPEAKER_00]

Det er jo ikke et ja- eller nei-spørsmål på det ... Nei, svar på det, må jeg si, selvfølgelig.

Det kan være fusk, er jo svaret på det.

I forskriften så er jo selvplagiat noe som omfattes som en fuskehandling.

Men det er jo ulike vilkår som skal til for at man kan si at dette er selvplagiat.

Denne saken ... Eller denne saken, sier jeg.

Men Høyesterett har jo hatt en sak om selvplagiat, eller skjult gjenbruk, som gjerne er et mer dekkende begrep.

Da hadde jo studenten brukt ... Altså, tidligere arbeid.

Men studenten hadde ikke fått noen uttelling for dette.

For det arbeidet som de viste til i denne besvarelsen, da hadde de ...
De hadde tidligere fått stryk på det, altså karakteren F. Da hadde de ikke fått en uttelling, og da anså ikke Høyesterett det som fusk.
Så det er jo et av vilkårene da, er at det må være egna til å gi en fordel.
For det som er viktig å sikre, er jo at alle studentene har ...
en lik eksamenssituasjon, samme prøvingen, at de prøves på samme vilkår ... Så de ikke hadde fått en fordel, da er det åpenbart at det ikke høres fusk ut.
Men hadde studenten fått ... Si de hadde fått A på den tidligere oppgaven, da kunne man jo ... Da hadde det nok mest sannsynlig blitt annerledes i den dommen.
Så ja, selvplagiat at det kan være fusk, men det må ikke være det.

[SPEAKER_01]

Så hvordan bør man tenke da?
Hvis man ser at her får jeg en eksamensoppgave, jeg har hjemmeeksamen, så ser jeg at dette her har jo jeg skrevet om før og fikk jo kjempegod karakter.
Hva gjør jeg i teksten min for å passe på at det ikke er jeg selv som selvplagierer?
Jeg kan jo bruke den informasjonen likevel.

[SPEAKER_00]

Det kan de jo.
Det viktigste er å være nøye med refereringene.
Vis til arbeidet du har gjort.
Da slipper du å risikere at du har en kinkig situasjon hvor du mistenkes for å fuske.
Vær nøye med referanser.
Selv om det er eget arbeid, det er viktig.

[SPEAKER_01]

Det handler egentlig kanskje litt om å ha kunnskap om referering, helt for å slippe kanskje å bli tatt for plagiat eller fusk, i hvert fall på hjemmeeksamen og sånne ting.

[SPEAKER_00]

Det er veldig viktig.
Så ... Nei, det å kanskje undersøke eller spørre biblioteket om hjelp hvis du er litt usikker på hvordan du skal referere, tenker jeg kan være lurt.

[SPEAKER_01]

Så hvis det kommer inn en sak til dere som er en mistanke om fusk, som kommer til dere fra instituttet eller fakultet ... Hva er prosessen da?
Hva skjer da?

[SPEAKER_00]

Det som skjer, er jo ... Prosessen, tenker du, før den blir sendt, eller før?

[SPEAKER_01]

Kanskje jeg er det.
Du kan si litt om det òg.
Hva skjer på fakultetet før det kommer til dere òg, kanskje?

[SPEAKER_00]

Ja, fordi det er jo ofte ... Altså enten en eksamensvakt ved skoleeksamen som gjerne har funnet et hjelpemiddel som ikke var tillatt.

Eller så er det en faglærer eller sensor som har retta oppgaven, og så har de ...

Syns at det her er noen ugler i mosen.

De mistenker at det er fusk.

Så er det da Fakultetet som skal gjøre nærmere undersøkelser.

I saken da, hvis de fortsatt mener at det er fusk etter sett på sensors vurderinger eller begrunnelse for hvorfor det er fusk, så sender de saken videre til nemnd for studentsaker.

[SPEAKER_01]

Og når blir studenten sjøl involvert?

Eller når vet studenten at han er mistenkt for fisk?

[SPEAKER_00]

Det er først når saken går videre fra fakultetet til nemnda, da er det sekretariatet som overtar på en måte saken, og får nemnd for studentsaker, som skal undersøke saken nærmere.

Og det er jo ... Ved Universitetet i Stavanger så er jo det meg som er sekretariatet.

Så da vil jeg kalle studenten inn til en samtale, og da blir de fort oppmerksomme for at der er mistanke om fisk.

[SPEAKER_01]

Og da er det sånn at de kan allerede ha fått karakter i faget?

[SPEAKER_00]

Ja, de skal jo få en karakter.

Den sensurvurderingen og en sak om fusk i to helt separate saker, det skal være uavhengig av hverandre.

Og det handler jo om at man ikke skal ...

Holdt på å si ... fastsette at det er fusk.

Det kan du jo ikke vite når du sensurerer.

Så sensor skal jo ikke si at det er fusk.

Det har de ikke kompetanse til.

Så da må de heller fatte mistanke om fusk.

[SPEAKER_01]

Så hvor lang tid kan det ta fra de har fått sensur, til de blir kalt inn til møte med deg?

[SPEAKER_00]

Nei, det har gjerne gått et ...

Det har gått noen måneder siden de hadde den eksamenen.

Vi prøver å prioritere fuskesakene, så det ikke blir så lang saksbehandlingstid på dem.

For dette er saker som har stor betydning for studentene.

Så vi prøver å forklare dem så fort som mulig.

[SPEAKER_01]

Har du noen ... Eller hva?

... studentene har jo noen rettigheter når det først blir sak som skal gå for nemnda?

Kan du si litt om det?

[SPEAKER_00]

Det kan jeg godt si noe om.

Det er fra det tidspunktet at det blir opprettet sak, at studentens rettigheter trer inn.

Så den samtalen som jeg snakket om litt tidligere, at jeg innkaller studenten til en samtale ...

... tar jeg vurdering basert på den samtalen om det er en sak vi skal gå videre med, eller om det er åpenbart at dette er sløsing av ressurser og å bruke videre tid på saken.

Hvis saken går videre, vil det sendes varsel til studenten.

Fra det tidspunktet vil studenten få ganske mange rettigheter.

Det er bl.a.

rett til advokat.

Det skal de få dekket kostnaden til.

Da pleier jeg ofte å råde studenten til å ta imot det tilbudet, da, eller skaffe seg advokat for det å sikre best ivaretagelse av sine egne rettigheter, da.

Og så om studenten gjør det, da, det er litt sånn varierende.

Det er ikke alle som gjør det, men det er jo en del som velger å benytte seg av det tilbudet med å få dekke advokat.

Så har de òg kontradiksjonsrett.

Det er rett til å uttale seg om saken.

De skal få kunne komme med motsvar til det fakultetet da anfører.

De mener jo at studenten er fuska, så må de få komme med motsvar til det.

Mange av rettighetene studentene har, går på beskyttelse fra inngrep mot offentlige.

De har òg videre klagerett på vedtaket som nemnda beslutter.

De kan klage videre til Felles klagenemnd, som er et nasjonalt organ.

Felles klagenemnd har ganske lang saksbehandlingstid, så det kan fort ta ganske lang tid.

Før studenten får svar på saken sin.

Det kan gjøre at kanskje ikke så mange velger å klage videre.

Og så er det gjerne at de syns resultatet, at de sier seg enig med det.

[SPEAKER_01]

Men hva skjer med resultatet hvis de klager?

Utestengelsen gjelder fremdeles?

[SPEAKER_00]

Ja.

Klagen betyr jo ikke at det vil ha noen oppsettende virkning.

Dvs.

at den ... vedtaket trer i kraft så lenge studenten ikke har noen ...

Egne grunner ... altså noen særlige grunner for at det ikke skal tre i kraft, egentlig.

Så da kan det jo være at de er ferdig med reaksjonen før de får svar fra felles klagenemnd.

Og felles klagenemnd kan både ... Altså, de kan fastsette både strengere reaksjon og mildere.

De står fritt.

[SPEAKER_01]

Og har de rett til advokat òg når de er i felles klagenemnd?

[SPEAKER_00]

Ja da.

De må jo fortsatt ha rett til advokat.

[SPEAKER_01]

Er det sånn at hvis en skal tenke at ja, nå vil jeg ha en advokat, kan de gå til hvem som helst, eller er det noen bestemte advokater en må bruke?

[SPEAKER_00]

Det er jo gjerne mange som spør om råd i forhold til advokat, og det kan jo ikke jeg gi. Jeg skal være en uavhengig part.

En objektiv part.

Men jeg anbefaler ofte å ta kontakt med studentombudet, som gjerne rådgir i forhold til advokat.

Men det som da dekkes av advokatkostnader, det må jo være rimelige og fornuftige.

Altså nødvendige kostnader, egentlig.

Så utover det, hvis du har ...

Veldig mye unødvendig korrespondanse med advokat, så ikke nødvendigvis at alt dekkes, da.

Men det studenten får uansett.

Det påvirker egentlig ikke studenten, det er mer advokaten det påvirker.

[SPEAKER_01]

Ja, for jeg har jo sittet i, som studentrepresentant i Nemnd for studentsaker sjøl, og jeg opplevde i hvert fall at det var kanskje litt forskjell på kanskje, skal vi si ...

... kvaliteten på advokatene, eller hvor mye de gjerne hadde satt seg inn i saken.

Så et råd fra min side, hvis jeg skal si noe, så er det at studenter kanskje òg litt undersøker hvilke advokater som er bra, gjør litt sånn ... Ja.

[SPEAKER_00]

Absolutt.

[SPEAKER_01]

Men de kan altså egentlig velge hvem de vil?

[SPEAKER_00]

De står fritt til å velge hvem de vil, og så får de dekke det som vi tenker er nødvendig.

Enda en rettighet som studentene har, er jo rett innsyn i dokumentene i saken.

De skal få rett til å vite på hva de er mistenkt for.
Og hva slags dokumentasjon nemnda egentlig bedømmer de etter.
Så det er jo en viktig rettighet.
Ja.

[SPEAKER_01]

Litt sånn på tampen ... Har noen gode tips for å unngå fusk?
Vi har snakket litt om å snakke med biblioteket.
Noen andre konkrete tips?

[SPEAKER_00]

Det er jo å være nøye.
For slurv kan fort føre til fusk.
For selv om hvis du ikke sjekker dine referanser, at de er ...
Eller at du har oppgitt alle.
Så kan du risikere å havne i en kjipt situasjon hvor du plutselig er mistenkt for fusk.
Og det ansvaret der hviler jo på studenten sjøl.
Og det er jo lagt til grunn av Høyesteretts dom fra 2015 at det er en ganske streng
aktsomhetsplikt som hviler på studenten.
Så det er jo mye som går på de.
Så det å sjekke eksamensreglementet ...
Sjekke hva som er tillatt, hjelpemidler.
Sjekke at du har ryddet pulten din før eksamen.
Bare vær nøye oppmerksom, så tror jeg at det går ganske greit.

[SPEAKER_01]

En sånn liten erfaring som vi hadde da vi var i spesielt koronatida, da var det jo ... Alt ble
jo hjemmeeksamen.
Og så er det det at alle hjelpemidler er tillatt, og så har man gjerne skrevet ...
Masse notater på forhånd, og så plutselig treffer oppgaven på det du har skrevet notater
om.
Og da var det kanskje en liten sånn fallgrube som jeg så at noen hadde glemt litt.
At de notatene de har skrevet, var kanskje henta fra en plass.
Og så kan man gjerne gå på en smell der.
Så kanskje å være ganske bevisste på de notatene man har òg, at vi bruker kilder der òg.
Så du slipper den blemma.

[SPEAKER_00]

Det er absolutt en fallgrube, så det er noe å tenke på, ja.
At de notatene man har, er jo henta fra et sted de òg.
Ja.
Absolutt.

[SPEAKER_01]

OK.
Da tenker jeg at vi på en måte nesten har gått gjennom hele ... For å si fuskereglementet
fra A til Å, hele prosessen, egentlig hva fusk er.

Og gjennom prosessen helt til man kommer til nevnd, og gjerne felles klagenemnd.
Så da tenker jeg vi runder av denne episoden av Paragrafprat.
Tusen takk for at du var med i studio i dag, Erne.

[SPEAKER_00]

Takk for at jeg fikk komme.

[SPEAKER_01]

Og takk for de som lytter.

Vi høres.

[SPEAKER_00]

Du har nå lytta til en podkast fra Universitetet i Stavanger.